

100*

*I. Uluslararası
Ardahan Anadolu Seramikleri
Sempozyumu*

9 - 15 Ekim 2023

Bildiri Özetleri Kitabı

uaass.ardahan.edu.tr

www.ardahan.edu.tr

**I. ULUSLARARASI
ARDAHAN ANADOLU SERAMİKLERİ SEMPOZYUMU**

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

09 – 15 EKİM 2023

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ

EDİTÖR

Filiz ÖZTÜRK

ISBN

978-625-94139-0-7

İLETİŞİM

uaass.ardahan.edu.tr

uaass@ardahan.edu.tr

Bu kitapta yer alan bilgi ve görüşlerin sorumluluğu tamamen yazarlarına aittir.

Aşağıdaki QR kodu tarayarak, Sempozyum web sitesine ulaşabilirsiniz.

Ardahan, Ekim 2023

İçindekiler

İçindekiler	iv
Onur Kurulu	vii
Bilim Kurulu	viii
Düzenleme Kurulu	ix
Bildiri Özetleri	01
TARİHİ YAPILARDA ÇİNİ RESTORASYONU SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	
Doç. Dr. A. Sultan KARAOĞLU	02
ÜLKE TANITIMINA KATKISI BAĞLAMINDA KÜLTÜREL MOTİFLERİN TASARIMINLARDA KULLANIMI	
Doç. Dr. Atilla Cengiz KILIÇ	03
MİMARİ SERAMİK BEZEME RESTORASYONLARI SORUNLAR ve ÇÖZÜMLER	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇETİN	04
AYDIN ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEN DEMLİK FORMLU KANDİLLER	
Arş. Gör. Ayşe AVLİ, Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU	05
RENKLİ ÇAMUR TEKNİĞİ İLE ÜRETİM YAPAN BİR SANATÇI: ÇİĞDEM ÖNDER ER	
Doç. Dr. Ahmet Cüneyt ER	06
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ANADOLU'DAKİ ANA TANRIÇA FİGÜRLERİNİN SERAMİK FORMLARA YANSIMASI	
Arş. Gör. Dr. Didar Ezgi ÖZDAĞ BARDAK	07
FARKLI KİL BÜNYELERİN BİR ARADA KULLANIMI İLE PLASTİK DİLDE İFADE OLANAKLARLARI	
Elvan ÇELİKASLAN	08
KLASİK İZNIK ÇİNİSİ: YUMUŞAK PORSELENİN ÖNCÜLÜ	
Prof. Dr. Ersoy YILMAZ	09
SELÇUKLU DÖNEMİ ÇİNİLERİNDE KULLANILAN FİGÜR TÜRLERİ ve ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINA YANSIMALARI	
Arş. Gör. Ferda TAZEYOĞLU FİLİZ	10

ANADOLU SERAMİKLERİNDE PEKİŞMİŞ ASTAR KULLANIM GELENEĞİ	
Prof. Dr. Halil YOLERİ, Öğr. Gör. Dr. Füsün ÇÖVENOĞLU	11
AVRUPA PORSELENLERİNDE UYGULANAN SIRÜSTÜ DEKOR ÜSLUPLARI	
Dr. Öğr. Üyesi Gamze GÖRGÜNAY	12
SERAMİK BULUNTULARIYLA ARDAHAN'IN ESKİÇAĞINA BİR BAKIŞ	
Dr. Öğr. Üyesi Göknül ARDA	13
ANADOLU'DA BAZI MİMARİ YAPILARDA AKUSTİK REZONATÖR OLARAK KULLANILAN "SERAMİK ŞİŞELER"	
Öğr. Gör. Dr. Hadiye GÜVENATES	14
ANADOLU SERAMİK İDOL MİRASI: TARİHTEN GÜNÜMÜZE SANATSAL DEĞERLER	
Hazan Polen AKBULAK	15
ADİYAMAN MÜZESİ'NDEKİ SIRALTI DEKORLU KAP PARÇALARININ MOTİF RESTİTÜSYONU	
Öğr. Gör. Hülya AK, Prof. Dr. Halil YOLERİ	16
FINDS OF ANATOLIAN CERAMICS IN THE OTTOMAN FORTRESS OF AZAK	
Dr. Irina GUSACH, Assoc. Prof. Dr. Kemal İBRAHİMZADE	17
ÇANAKKALE İLİ YABAN KİLİ (WILD CLAY) ARAŞTIRMALARI	
Doç. Dr. İrem PALA	18
ANADOLU MOTİFLERİNDE ÇOCUK İMGESİ	
Jale PEKDEMİR	19
FAIENGE DISCOVERED in OTTOMAN FORTS LOCATED in SOUTHWESTERN GEORGIA	
Dr. Kakhaber KAMADADZE, Dr. Emzar KAKHIDZE	20
ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK SERAMİĞİ	
Prof. Dr. Makbule SARIKAYA	21
ANATOLIAN POTTERY OF 16th–17th CENTURIES in THE STATE MUSEUM OF ORIENTAL ART	
Dr. Maria KULLANDA	22
GELENEKSEL KIBRIS SERAMİKLERİ VE SERAMİKÇİLİĞİNE BİR BAKIŞ	
Öğr. Gör. Mümine ÖZDEMİRAG YAGLI, Doç. Hüseyin ÖZÇELİK	23
QƏDİM ƏNƏNƏLƏRİN MÜASİR NÜMUNƏLƏRİ	
Dr. Nəsbə ŞÜKÜROVA	24

ANTİK MİSİR PASTASI ÇAMURLARININ ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE UYGULAMALAR	
Arş. Gör. Nurgül ACIBAL, Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜZELGÜN HANGÜN	25
URARTU SERAMİKLERİNDE SPESİFİK FORMLARIN İNCELENMESİ: VAN URARTU MÜZESİ ÖRNEĞİ	
Doç. Dr. Nurtaç ÇAKAR	26
ŞAŞAT KALESİ KAZISINDA BULUNAN PİTHOSLAR (2007-2018)	
Dr. Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN, Arş. Gör. Muhammed Enes CANÖZ	27
ESKİÇAĞ'DA BİR "ENDÜSTRİYEL" GELİŞME: ÇÖMLEKÇİ ÇARKI	
Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALKAN	28
DOĞUM YAŞAM OLGUSUNUN FİGÜRATİF SERAMİKLERE YANSIMASI	
Rabia EKİNCİ, Prof. Dr. Candan TERVİEL	29
KUBADABAD ÇİNİLERİ HAYVAN FİGÜRLERİNİN STİLİZASYON ELEŞTİRİSİ	
Dr. Öğr. Üyesi Selim ÇINAR	30
HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEN BİR GRUP ASTARTE FİGÜRİNİ	
Semra GÜL	31
TRALLEİS GÜNEY NEKROPOLÜ'NDEN UNGUENTARIUMLAR	
Arş. Gör. Dr. Sinem COŞKUN, Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU	32
TÜRK KÜLTÜRÜNDE "EJDER" İN KÖKENİ ve SERAMİKLERE YANSIMASI	
Dr. Öğr. Üyesi Suat VURAL	33
XVI. YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİNDE RENKLİ ASTAR KULLANILAN İZNIK ÇİNİ ÖRNEKLERİ	
Öğr. Gör. Tuba MARMARA	34
НЕКОТОРЫЕ ОБРАЗЦЫ ТУРЕЦКОЙ КЕРАМИКИ В СОБРАНИИ РОССИЙСКОГО ЭТНОГРАФИЧЕСКОГО МУЗЕЯ	
Vladimir A. Dmitriev D.Sc., Assoc. Prof. Dr. Kemal İBRAHİMZADE	35
ТРАДИЦИОННОЕ И СОВРЕМЕННОЕ ГОНЧАРНОЕ ИСКУССТВО УЗБЕКИСТАНА	
Dr. Ахмедов Жасурбек ЗОКИРЖОНОВИЧ	36

Onur Kurulu

Prof. Dr. Mehmet BİBER

Ardahan Üniversitesi Rektörü

Çetin DEMİRCİ

Ardahan Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Ayşe GÜLER (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Buket ACARTÜRK (Sakarya Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Burcu KARABEY (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Duygu KAHRAMAN (Anadolu Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Elif AĞATEKİN (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Ersoy YILMAZ (Çankırı Karatekin Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Gül İŞİN (Akdeniz Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Abbas AKBARI (Kashan Üniversitesi-İran)
Doç. Dr. Ahmet Cüneyt ER (Anadolu Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ayşe CANBOLAT (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Fatma Betül GÜNEŞDOĞDU (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Funda ALTIN (Ordu Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mutlu BAŞKAYA (Hacettepe Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Nürdan ARSLAN (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Safiye BEY BAŞAR (Kocaeli Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Saleh Rıza MEMMODOV (Azerbaycan Devlet Ressamlık Akademisi - Azerbaycan)
Doç. Dr. Salimakhon ESHONOVA (Biruni Şarkiyat Enstitüsü-Özbekistan)
Doç. Dr. Yavuz YEĞİN (Ardahan Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Ali Temel KÖSELER (Dokuz Eylül Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Derya EROL (Dokuz Eylül Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Ebru KÖSE (İğdır Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Göknil ARDA (Ardahan Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Hadiye GÜVENATEŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Irina Rudolfovna GUSACH (Azak Tarihi-Arkeoloji ve Paleontoloji Müzesi-Rusya)
Dr. Öğr. Üyesi Koza KURT KIRTAY (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Lynda ABDELLATİF (Tunus Güzel Sanatlar Yüksek Enstitüsü-Tunus)
Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALKAN (Ardahan Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Dr. Sergio TARANTO (Roma Sapienza Üniversitesi-İtalya)
Dr. Öğr. Üyesi Vedia OKUTAN GAYDELER (Yakın Doğu Üniversitesi-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti)
Öğr. Gör. Dr. Çiğdem ÖNDER ER (Anadolu Üniversitesi-Türkiye)

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Filiz ÖZTÜRK (ARÜ) Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Bülent KURTIŞOĞLU (ARÜ) Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkan Yardımcısı
Prof. Dr. Halil YOLERİ (DEÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Doç. Dr. Atilla Cengiz KILIÇ (DEÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Doç. Dr. İrem PALA (ÇOMÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Doç. Dr. Kemal İBRAHİMZADE (ARÜ-İnsani Bilimler ve Edebiyat)
Dr. Öğr. Üyesi Göknil ARDA (ARÜ-İnsani Bilimler ve Edebiyat)
Dr. Öğr. Üyesi Melis SUCUOĞLU DOĞAN (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Dr. Öğr. Üyesi Suat VURAL (ARÜ-İnsani Bilimler ve Edebiyat)
Dr. Öğr. Üyesi Selami AKIŞ (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Öğr. Gör. Abdurrezak Emre KAYA (ARÜ-Sosyal Bilimler MYO)
Öğr. Gör. S. Esra ÇORA (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Uzman Lokman GENÇTÜRK (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı)
Aşkın KIZILKAYA (Ardahan Ticaret ve Sanayi Odası)
Arş. Gör. Beyza PÜRTAŞ (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Arş. Gör. Özlem GÜRPINAR (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Deniz ÖZGÜR (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)
Ozan KAYA (ARÜ-Güzel Sanatlar Fakültesi)

Düzenleme Kurulu (Rektörlük)

Kubilay ARAS (ARÜ-Genel Sekreterlik)
Havva VANLI (ARÜ-Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı)
Yaşar ÖZTÜRK (ARÜ- Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü)
Muhammet ÖZDİYAR (ARÜ- Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü)
Mertcan AYGÜN (ARÜ- Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü)
Servet TEKER (ARÜ-Yenisey Konukevi)
Sinan ÜST (ARÜ-Bilgi İşlem Daire Başkanlığı)
Turaç YAZAR (ARÜ-Bilgi İşlem Daire Başkanlığı)

Bildiri Özetleri

TARİHİ YAPILARDA ÇİNİ RESTORASYONU SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. A. Sultan KARAOĞLU ¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Kocaeli / TÜRKİYE

Özet

Tarihi yapılarda yüzyıllardır süsleme unsuru olarak kullanılan çinilerin restorasyonu, mimari yapı ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Çinilerin üzerinde bulunduğu mimari yapının taşıyıcı sistemi, çinilerin korunmasının bir nevi teminatı olarak ele alınmalıdır. Zira, çini süslemeler kendi bünyelerinden kaynaklanan bozulma süreçleri yanı sıra mimari yapının hasarlarından ve yapının karşılaşacağı diğer bozulma nedenlerine bağlı risklerden doğrudan etkilenmektedirler. Bu sebeple, tarihi yapılardaki çinilerin bozulma süreçlerini en az seviyeye indirmeyi amaçlayan restorasyon stratejileri, yapı ile birlikte ele alınarak geliştirilmelidir.

Günümüzde tarihi bir yapıda süsleme unsuru olarak yer alan çinilerin restorasyon çalışmalarında çininin sanatsal ve teknik üretim süreçlerine hakim uzmanların yeterince yer almaması nedeniyle çeşitli sorunların yaşandığı görülmektedir. Araştırma konumuzda; “Arşiv/Belgeleme, Çinideki Bozulmaların Tespiti, Restorasyon Yöntem ve Tekniği, Restorasyonda Kullanılacak Malzeme seçimi” gibi başlıklarla tarihi yapılarda çini restorasyonu sorunları tartışılarak çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Çini Restorasyonu, Çini Sanatı, Tarihi Yapılarda Çini

ÜLKE TANITIMINA KATKISI BAĞLAMINDA KÜLTÜREL MOTİFLERİN TASARIMINLARDA KULLANIMI

Doç. Dr. Atilla Cengiz KILIÇ¹

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü,
Çini Tasarımı ve Onarımı Ana Sanat Dalı, İzmir / TÜRKİYE

Özet

Kültürel motifler, belirli bir kültüre veya topluluklara ait öğelerdir. Özellikle sanatsal çalışmalarda kültürel motifler sıklıkla kullanılırlar. Bir toplum kimliğini, tarihini, kendi estetiğini, kültürel etkilerle tanıyıp sonraki kuşağa aktarabilir. Toplumun kimliğinin gelecek kuşaklara aktarımında, sanatçılar önemli rol oynarlar. Sanatçılar bu kültürel motifleri sanatsal alanlarda ifade aracı olarak ve ürün tasarımında sıklıkla kullanırken, başka alanlarda (logo, turizm vb.) bir tanıtım öğesi olarak da kullanıldığı görülmektedir. Kültürel motifler, marka logosu için iyi bir tanıtım aracı olabilmektedirler. Tanıtım ve pazarlama alanında, kültürel motiflerin kullanılması, hedef kitleye pozitif etki bırakmasında etkin rol oynayabilmektedir. Yerel motifler ve semboller birçok alanda kullanılmaktadır. Bir objeye baktığımızda, o ürünün hakkında birçok veri size aktarılır. Bunların başında ise hangi kültürden geldiğini bilgisi görülebilmektedir. Tasarım alanında bu şekilde bir kullanımı, her şeyden önce o bölge veya kültüre olumlu katkısı olacaktır. Tanıtım, üretim kadar önemli bir konuma gelmiştir. Başarı için iyi bir ürün üretmek artık yeterli gelmemektedir. Ancak iyi bir tanıtım ve pazarlama yapabildiği ölçüde başarı sağlanabilmektedir. Günümüzde sosyal medya ve dijital pazarlamanın yaygın kullanımı ile kültürel motiflerin hikayelerini anlatmak karşı tarafa bir pozitif etki oluşturmaktadır. Ülke ya da bölge tanıtımı için doğru ve kontrol edilebilir projeler yapılmalıdır. Kontrolsüz tanıtımla oluşabilecek olumsuz algıları düzeltmek çok daha zor olabilmektedir. Anadolu, kültürel motif bakımından oldukça zengin bir kültürdür. Çağdaş tasarımcı veya sanatçıların Anadolu motiflerini kullanmasıyla lokal değerlerin evrensel değerlere ulaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Kültür, Motif, Tasarım, Tanıtım, Turizm

MİMARİ SERAMİK BEZEME RESTORASYONLARI SORUNLAR ve ÇÖZÜMLER

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇETİN¹

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü,
Çini Tasarımı ve Onarımı Ana Sanat Dalı, İzmir / TÜRKİYE

Özet

Tarihi yapılar üzerinde yer alan bezemeler yapıların yüzleri olarak da görülmeli, kabul edilmelidir. Canlıların kimliğini belirginleştiren yüzleri gibi, yapı cephelerinin görselleri de üzerinde buldukları yapıların kimliğini oluşturmaktadır. Yapıların algıladığımız görselleri bölgenin yaşam şekillerini, yapı kullanım özelliklerini de gösteren belgelerdir, bu yapı detayları, aynı zamanda, kent planı içinde herkes için ayrı bir imgedir.

Geçmişten günümüze ulaşan tarihi eserler, dönemlerindeki insanların yaşam biçimlerini, gelenek ve göreneklerini anlayabilmemizi de sağlamaktadır. Bu nedenle sadece sanatsal değerleri için değil, bu günlere ulaşabilmiş kültür değerlerimizin de yarınlara taşınabilmesi için, doğru konservasyonların yapılması çok önemlidir. Restorasyonlarda proje hedeflerinde yapıyı fiziki olarak güçlendirmek kadar, görsel kimliğini korumak da öngörülmeli ve uygulamaları uzmanlarca yapılmalıdır. Aksi halde adeta başka yapılara dönmüş olan, özgün görünümünü yitiren, estetik değeri olmayan yapılara dönüşmektedir. Kimliğini yitirmiş yeniden yapımlar ile başkalaşmış bu yapıların tarihi eser değerleri de kaybolmaktadır. Ağırlıklı olarak sorunların uygulama aşamasında ortaya çıkmasının nedenlerinin başında ise; uzman olmayan uygulamacıların hatalı uygulamaları için denetleme eksikliği ve yaptırım gücünün olmaması gösterilebilir.

Bildiride anlatılan restorasyon uygulama örnekleri ve yapım sıralaması, yapıların alan araştırma çalışmalarının tamamlanması, doğru malzeme ve uygulamalar ile çalışılması konularının önemi de vurgulanmıştır. Bildiri doğru ve hatalı onarım uygulamalarının örnek belgeleri üzerinden sunulacaktır, sunum bu belgeleri içermektedir.

Anahtar kelimeler: Konservasyon, Restorasyon, Restitüsyon, Bezeme, Çini, Seramik

AYDIN ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEN DEMLİK FORMLU KANDİLLER

Arş. Gör. Ayşe AVLİ¹, Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU²

¹ Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,
Erzurum / TÜRKİYE

² Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,
Erzurum / TÜRKİYE

Özet

İnsanoğlu doğada var olan materyalleri kullanarak ateşi bulmuş ve kontrol altına alarak oturdukları evleri, tapınakları, hamamları ve sokakları aydınlatarak kendine daha iyi bir yaşam sürmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla Paleolitik Dönem'den itibaren aydınlatma araçları yapılmış, daha sonraki dönemlerde bu araçlar geliştirilerek kandil dediğimiz şekli almıştır. Elde, çarkta veya kalıpta üretilen kandiller temel olarak, yakıtın konulması için bir hazne ve alevi yakıt ile besleyen fitilden meydana gelmektedir. Aydın Arkeoloji Müzesi'ne satın alma, hibe ve müsadere yoluyla kazandırılmış farklı kil ve astar özelliklerine sahip, form olarak çeşitlilik gösteren çok sayıda pişmiş toprak kandil bulunmaktadır. Söz konusu kandiller arasındaki demlik formlu 13 adet kandil bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Görünüş olarak tıpkı bir demliği andıran küre biçimli gövdeleri bu tip kandillerin en belirgin özelliği olarak kabul edilmektedir. Emziğe benzeyen, silindirik şekilli dışa doğru uzayan burunları ve makara şeklindeki dilimli kulplarıyla diğer kandil formlarından kolayca ayırt edilebilirler. Diskusu dar olan bu kandillerin yağ delikleri oldukça geniştir. Geniş bir zaman dilimi içerisinde üretilen ve tercih edilen bir form olarak öne çıkan çark yapımı kandillerde erken örneklerin daha kaliteli işçiliğe sahip olduğu görülür. Literatüre "Tea-Pot" olarak da geçen ve üretim yerinin Anadolu olduğu öne sürülen bu kandil tipinin metal prototiplerden esinlenerek üretilmiş olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Aydın, Kandil, Demlik, Form, Roma Dönemi

**RENKLİ ÇAMUR TEKNİĞİ İLE ÜRETİM
YAPAN BİR SANATÇI: ÇİĞDEM ÖNDER ER**

Doç. Dr. Ahmet Cüneyt ER ¹

¹ Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eskişehir / TÜRKİYE

Özet

Neolitik çağdan günümüze seramik sanatı pek çok yeniliğe evrilmiştir. Çömlekçiler, seramik ustaları ve sanatçıları, yüzyıllar boyunca bu değişimin ve gelişimin önderleri olmuşlardır. Seramik sanatında dekor ve form açısından pek çok yenilik günümüz seramik sanatında halen yaşamakta ve kullanılmaktadır. Bu seramik üretim tekniklerinden bir tanesi renkli çamur tekniğidir. İngilizce karşılığı “Agateware” olan, doğadaki renklerin, özellikle “Agat” taşının taklidi olarak ilk örneklerini gördüğümüz renkli çamur tekniği günümüz seramik sanatçıları tarafından kullanılmaktadır. Renkli Çamur tekniğinde şekillendirme yöntemine bağlı olarak, renkli çamur tabakaları, seramik yüzeyinde ayrı ayrı görülebilmektedir. Seramik sanatçısının bazen kontrollü bazen de rastlantısal bir şekilde kullandığı bir yöntem, seramik eserin görsel değerine katkı sağlamaktadır.

Seramik sanatçısı ve akademisyen Çiğdem Önder ER Anadolu Üniversitesi engelliler entegre Yüksekokulu seramik ana sanat dalında öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Sanat tarihinde doktorası olan sanatçı yaklaşık 20 yıldır renkli Çamur tekniği ile seramik eserler üretmektedir.

“Seraimik Sanatında Mermer Tekniğı” adlı yüksek lisans tezini yine çalışmalarında renkli çamur uygulamaları izlenebilen, Dr. Öğr. Üyesi Oya Uzuner ile 2004 yılında tamamlamıştır.

Bu çalışmanın giriş kısmında renkli çamur tekniğinin kısa tarihçesi ve Çiğdem Önder Er’in yüksek lisans tezinde yer alan uygulamalarına yer verilecektir. Sanatçının yaklaşık 20 yıl boyunca üretmiş olduğu eserlerinden seçilmiş örnekler kronolojik olarak üç ana grupta incelenecektir. Birinci grupta yer alan eserler genellikle Çanak ve küresel formlardır. İkinci grupta yer alan eserler doğal taş formuna gönderme yapan, porselen eserlerdir. Sanatçının son dönem eserleri organik formlar olup yine renkli Çamur tekniğı ile üretilmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Seramik, Seramik Sanatçısı, Renkli Çamur, Mermer Tekniğı

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ANADOLU'DAKİ ANA TANRIÇA FİGÜRLERİNİN SERAMİK FORMLARA YANSIMASI

Arş. Gör. Dr. Didar Ezgi ÖZDAĞ BARDAK¹

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Seramik Bölümü, Muğla / TÜRKİYE

Özet

Tarihin başlangıcından bu yana kadın ve kadın olmanın doğasına ilişkin düşünceler birçok alana konu olmuştur. Özellikle Neolitik Çağdan itibaren gelişen farklı inanç sistemleri incelendiğinde dişilik ve doğurganlık tanımlarının farklı yorumlarına ulaşmak mümkündür. Anaerikil düzen içerisinde değerlendirildiğinde “kadın”, toplumda üreten, çoğalan, yaratma yeteneği olan konumundadır. İçinde barındırdığı bu özellikler ile insanlığa ilham olmaya devam etmektedir. Arkeolojik buluntular incelendiğinde hemen her dönem karşımıza çıkan Tanrıça betimlemeleri, başta kilden yapılan heykelcikler olmak üzere, cinsel özellikleri biraz abartılmış olarak, kadının toplumdaki yüksek konumuyla ilişkilendirilmiştir. Öte yandan, Anadolu kültüründe önemli bir yer tutan “Kibele “bütün Tanrı ve Tanrıçalara hayat veren kişi olarak adlandırılmaktadır. Ana Tanrıça, anaerikil kültürün çıkış noktasıdır ve Çatalhöyük'ten günümüze kalan en önemli eserlerin başında gelmektedir. Kadının yaratıcı yönünü en güçlü şekilde yansıtan Ana tanrıça, zamanla evrensel bir değere ulaşmıştır. Kybele ismi ilk olarak, MÖ. 7. Yüzyılda ortaya çıkmıştır. Phryg yazıtlarında Matar ifadesiyle “Anne” anlamında kullanıldığı görülmektedir. Matar kelimesi bazı kaynaklarda “Kybele” olarakta isimlendirilmektedir. Doğurganlığın simgesi olarak görülen bu kavram özellikle Anadolu'da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Doğanın (Toprak Ananın) yaratma gücü oldukça güçlüdür. Bu güç, daha sonra ortaya çıkan Tanrıçaların da öncüsü olmuştur. Tarihteki ilk örneklerine bakıldığında, başlangıçta üç boyutlu heykelcikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamanla stilizasyona gidilerek daha soyut formlarda üretilmeye devam edilmiştir. Ana Tanrıça heykelcikleri, başlangıçta doğada bulunan kil ile şekillendirilen ve düşük sıcaklıklarda pişirilmiş, ardından farklı malzemeler ve artan renk kullanımları ile daha gösterişli bir hale gelmiştir. Diğer taraftan; Ana Tanrıça kültürünün, günümüze aktarılması ile seramik sanatının önemli konu başlıklarından birisi haline gelmiştir. Günümüzde Çağdaş Seramik Sanatı içerisinde birçok sanatçı Ana Tanrıçadan ilham almış ve kadının en ayrıcalıklı özelliklerinden olan yaratma eylemini, kendi yorumlarıyla ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: Seramik, Ana Tanrıça, Kybele, Anadolu Seramikleri

FARKLI KİL BÜNYELERİN BİR ARADA KULLANIMI İLE PLASTİK DİLDE İFADE OLANAKLARI

Elvan ÇELİKASLAN ¹

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Seramik Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Muğla / TÜRKİYE

Özet

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de yenilikler ve değişiklikler sanatı ve sanatçıları etkilemektedir. Bununla birlikte; 21. yüzyılın değişim hızı sanatçıların hayal dünyası ve yaşadığı deneyimlerde olduğu gibi kullandığı malzeme ve tekniklerde de daha yenilikçi, yaratıcı, özgür ve özgün eserler üretmesinde belirleyici olabilmektedir.

Seramik tarihi incelendiğinde kil bünyelerin kullanımı; sanatçıların kültürel değerleri ve yaşam şekillerine bağlı olarak farklı yorumlamaları ve kullanımları ile karşımıza çıkmaktadır. Sanatçılar; doğada farklı yerlerde oluşan ve farklı özellikleri olan killeri bir arada kullanarak, malzemeyi de sanatsal yaratım sürecine dahil etmektedir. Böylelikle sanatçı, yaşamdan duyumsadıklarını görsel dilde aktarabilmektedir. Bu araştırmada çamur; eklektik, yeni bir ifade yöntemini işaret eden bir yaklaşımla incelenmektedir. Farklı özellikte olan kil bünyelerin bir arada kullanımı ile malzemenin şartlarının zorlanması ya da bünye içerisine organik ve inorganik malzemelerin eklenmesiyle form dilinde özgün sonuçlara ulaşılabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, seramik sanatında farklı kil bünyelerin bir arada kullanımının geleneksel ve çağdaş boyutuyla sanatsal çalışmalarda biçim diline yansımalarını incelemektir. Kil bünyeler; mat- parlak, dokulu- dokusuz, sırlı- sırsız, boşluk- doluluk gibi zıtlıklar ile daha çok üç boyutlu formlarda ele alınmıştır. Çalışmanın özgün değeri; alana dair kil bünye üzerine çalışmaları bulunan sanatçıların ve literatürde yer alan daha önceki çalışmaların incelenip araştırmada yer verilmesi ve yapılan araştırmalar sonucunda özgün sanatsal uygulamalar yapılmış olmasıdır. Araştırmanın yöntemi; alan yazın taraması, gözlem, görüşme ve eser analizi gibi nitel araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. Araştırma sonucunda gerçekleştirilmiş uygulamaların toplumla buluşacak olması seramik sanatında yaygın bir etkiye ulaşmasını sağlayacaktır. Kil bünyenin kullanımı; geçmiş ve günümüz seramik sanatına nasıl yansıdığına araştırılması ve yapılan uygulamalarla belgelenmesi sonucunda bu çalışmanın seramik alanında kaynak oluşturması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Seramik, Kil Bünye, Malzeme

KLASİK İZNIK ÇİNİSİ: YUMUŞAK PORSELENİN ÖNCÜLÜ

Prof. Dr. Ersoy YILMAZ¹

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık
Fakültesi, Seramik Bölümü, Çankırı / TÜRKİYE

Özet

Geleneksel seramikler earthenware, stoneware ve porselen olmak üzere üç ana grup içinde sınıflandırılır. 11. Yüzyılda Mısır'da icat edildiği düşünölen stonepaste (fritware) ise, temel bileşenini kil yerine kuvarsın oluşturduğu çığır açıcı bir seramik türüdür ve bu üçlü sınıflandırmanın dışında kalır. Mısır'dan Suriye ve İran'a yayılan stonepaste 15.yüzyılda Anadolu'ya da ulaşır ve 16.yüzyılda İznik'teki saraya bağlı seramik üretiminin başlıca tercihi haline gelir. Bu yüzyılda üretilen çeşitli formlardaki stonepaste ürünler, yani İznik çinileri, Osmanlı çini sanatının zirvesini temsil eder. Modern araştırmalar İznik çinisini Avrupa yumuşak porseleninin icadına giden uzun yoldaki önemli bir kilometre taşı olarak görmektedir. Bazı bilim insanlarına göre Avrupa yumuşak porseleni teknik olarak stonepaste'ten türemiştir. Öyle ki, 16. yüzyılın sonunda Floransa'da üretilen ve Avrupa'daki ilk başarılı porselen taklidi olarak görölen Medici porseleninin bileşimi, dönemin İznik çinileriyle büyük ölçüde aynıdır. Bu bildiride klasik İznik çinilerinin teknik yönüne odaklanılarak bu çinilerin seramik ailesi içindeki yerine dair güncel söylem ve tartışmalar üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Çini, İznik, Stonepaste

**SELÇUKLU DÖNEMİ ÇİNİLERİNDE KULLANILAN
FİGÜR TÜRLERİ ve ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINA YANSIMALARI**

Arş. Gör. Ferda TAZEYOĞLU FİLİZ¹

¹ Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü,
Konya / TÜRKİYE

Özet

Figüratif anlatımın görülmeye başladığı Paleolitik çağdan bu yana, insanın kendisi ile ilişki içinde olduğu biçimleri farklı yüzeylere aktarma istenci hep var olmuştur. Süreç içinde insanın aktarımda bulunduğu yüzeyler değişime uğramış, mağara duvarlarında başlayan figüratif anlatım dili kilin şekillendirilmesiyle birlikte boyut kazanmıştır.

Figüratif anlatım birçok uygarlığın dinsel, sanatsal veya kültürel değerleriyle şekillenerek kendini ifade etmek için kullandığı bir araç olmuştur. Anadolu medeniyetlerinde de figüratif anlatı, yaşam pratiklerinin içine dâhil olmuş, kullanım eşyalarından stilize edilmiş kadın heykelciklerine kadar birçok üretim pratiğinde figür dili yaygın biçimde kullanılmıştır. Müslümanlığın Anadolu topraklarında benimsenmesinin ardından figüratif anlatı yerini motifsel anlatıya bıraksa da Anadolu Selçuklu döneminde üretilen kâşi ve evanilerde figüratif öğelerle sıklıkla karşılaşmaktadır. Bu dönemde ortaya koyulan eserler incelendiğinde insan, hayvan ve fantastik figürlerin çini yüzeylerde farklı çini bezeme yöntemleri ile birlikte kullanıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmada, Selçuklu dönemi çinilerinde kullanılan figür türleri araştırılarak, çağdaş seramik sanatında bu figürleri yorumlayarak eser üreten sanatçılardan örnekler verilmiş ve teknik/biçimsel anlatım dili değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Figür, Selçuklu, Çağdaş Seramik Sanatı, Çini, Seramik

ANADOLU SERAMİKLERİNDE PEKİŞMİŞ ASTAR KULLANIM GELENEĞİ

Prof. Dr. Halil YOLERİ¹, Öğr. Gör. Dr. Füsun ÇÖVENOĞLU²

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü,
İzmir / TÜRKİYE

² Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü,
İzmir / TÜRKİYE

Özet

Tarih öncesi Neolitik dönem; çanak çömleksiz ve çanak çömlekli olmak üzere iki ana bölümde incelenmektedir. İnsanların yerleşik hayata geçerek tarıma başladığı ve çanak çömlekli (İ.Ö.7000-5000) bölüm olan bu dönem seramik üretiminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Tarihsel süreçte Anadolu, farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, bu çeşitlilik her alanda olduğu gibi seramik sanatı ve geleneğini de zenginleştirmiştir. Ateşe maruz kaldığında farklı bir maddeye dönüşmesinden dolayı seramik, insanoğlunun ürettiği ilk yapay malzemelerden biridir. En eski dönemlerden başlayarak Anadolu'nun farklı yerlerinde farklı kültürlerle gelişen toplumsal hayat, dinsel inançlar, temel ihtiyaçlar ve iletişim ihtiyaçları gibi etkenlerle kendine özgü sosyokültürel bir yapının oluşmasını sağlamış, bu süreçte farklı form ve niteliklerde seramikler üretilmiştir.

Seramik bünyelerin su geçirgenliğini azaltmak, renklerini değiştirmek ya da seramik yüzeylere dekor yapmak gibi farklı amaçlarla kullanılan astar geleneği de oldukça eskiye dayanmaktadır. Literatürde zinter ya da sinter olarak geçen ipeksi parlak ya da mat bir görünüm sağlayan pekişmiş astar, sulandırılarak hazırlanan kil astarlardan farklılık göstermektedir. Anadolu'daki seramik geleneğinde pekişmiş astar kullanımı; sadece gündelik kullanımda su geçirgenliğini azaltmak için değil, aynı zamanda metale öykünme gibi malzeme taklidi, hijyen, sosyal yaşamda estetik görüntü tercihi ile statü belirleyici ürün haline gelmesi nedenleriyle seramikte renk ve doku arayışı artmış, pekişmiş astarların üretim geleneği de bu taleplerden etkilenerek gelişim göstermiştir.

Bu çalışmada, Anadolu'da yerleşik hayata geçilmesiyle başlayan seramik üretiminde pekişmiş astar geleneği arkeolojik kaynaklarda yer alan belge ve seramik örneklerle oluşturulan literatür araştırmalarıyla desteklenerek incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Pekişmiş Astar, Astar, Seramik, Anadolu

AVRUPA PORSELENLERİNDE UYGULANAN SIRÜSTÜ DEKOR ÜSLUPLARI

Dr. Öğr. Üyesi Gamze GÖRGÜNAY ¹

¹ Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü,
Erzurum / TÜRKİYE

Özet

Avrupa'nın güçlü bir seramik geleneğine sahip olan Çin porselenleriyle tanışması neticesinde Doğu geleneğine duyulan ilgi artış göstermiştir. Böylelikle Avrupa'da çok sayıda porselen fabrikası kurulmuş, sayısız üretim yapılmış ve kalitede büyük bir artış yakalanmıştır. Çin porselenleriyle dahi yarışabilecek konuma gelinmiştir.

Porselen üretiminde, ürün çeşitliliğini arttırmak için pek çok dekor tekniği geliştirilmiştir. Bunların arasında el dekorlu ürünlerin bir görgü ve prestij sembolü olarak görülmesi sebebiyle artan ilgi ve talep bu alanda yapılan çalışmaların geniş bir yelpaze oluşturmasına neden olmuştur.

Avrupa'da Fransa, Almanya, Macaristan, İngiltere, İtalya, Rusya, Hollanda, Danimarka ve Polonya'da porselen işletmelerinde önemli sanatçılar çalışmıştır. Çok sayıda ki modelci, sırcı, ressam ve heykeltıraşın çeşitliliğe katkısı, yapılan üretimlerde ki form ve bezemeye göre hangi fabrikaya ait olduğunu kanıtlar niteliktedir. Oluşan fırça dekor üslupları arasında kendini gösteren en belirgin örnekler Sévres, Meissen ve Herend Porselenleri olmuştur.

Fırça dekor üsluplarının konu alındığı çalışmada kullanılan çeşitli tekniklere dair bilgi vermek amaçlanmıştır. Çok sayıda uygulama ve örneklerle klasikleşmiş dekor üslupları, kullanılan renk, malzeme ve teknik özelliklere yer verilen çalışmada, desenlere dair bilgiler de yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Porselen Desenleri, Sırüstü Dekorları, Avrupa Porselenleri

SERAMİK BULUNTULARIYLA ARDAHAN'IN ESKİÇAĞINA BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Göknil ARDA ¹

¹ Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Ardahan / TÜRKİYE

Özet

Doğu Anadolu Bölgesi ilkçağlardan itibaren yerleşime sahne olmuş bir bölgedir. Bu bölgenin konumu açısından en önemli şehirlerinden biri, Gürcistan ve Ermenistan ile sınır komşusu olan Ardahan'dır. Barındırdığı yerüstü ve yeraltı zenginlikleri insanoğlunun toplayıcılıktan yerleşik hayata geçişine uygun bir coğrafi ortam sunar. Ardahan'a hayat veren coğrafi unsurlardan Kür Nehri'nin katkısı bu bağlamda da yadsınamaz. Aras-Kür (Kura) nehir sistemi, Güney Kafkasya'nın en geniş nehir havzasıdır. Bu havza ilkçağlardan beri önemli bir geçiş bölgesidir; Güney Kafkasya-Basra Körfezi arasında stratejik bir konumda bulunmaktadır. Kür Nehri havzası Karadeniz yoluyla Avrupa'ya, Hazar Denizi üzerinden Asya'ya ulaşım olanak sağlar. Kaynağını Ardahan Gölü İlçesi güneyindeki dağlardan alarak batıya doğru Ardahan'dan Kaşlıkaya Köyü'ne kadar akmaya devam eder; bölgenin en büyük nehri buradan kuzeye doğru yön değiştirir. Kür Nehri'nin, havzası boyunca tüm yüzey sularını toplayarak toplam 1515 km olan çığırı, Türkiye içinde yaklaşık 189 km aktıktan sonra Gürcistan'a, ardından da Azerbaycan'a geçerek Hazar Denizi'ne dökülür. Nehir havzının büyük bir kısmında olduğu gibi, Ardahan'da da derin kanyonlar içinde akmaktadır. Söz konusu havza bölgenin hidropolitigi açısından da öneme sahiptir. Bu çalışmada 2019 yılından itibaren Ardahan-Kür Nehri havzasında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle yürütmeye devam ettiğimiz arkeolojik yüzey araştırmasında elde edilen seramik buluntular teknik özellikleri açısından incelenecek ve bu buluntular ışığında Ardahan'ın eskiçağı hakkında değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: Ardahan, Seramik, Çıldır, Eskiçağ

ANADOLU'DA BAZI MİMARİ YAPILARDA AKUSTİK REZONATÖR OLARAK KULLANILAN ‘SERAMİK ŞİŞELER’

Öğr. Gör. Dr. Hadiye GÜVENATEŞ¹

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü,
Çini Tasarımı ve Onarımı Ana Sanat Dalı, İzmir / TÜRKİYE

Özet

Mimaride ‘‘yapı elemanı’’ bir mimarlık terimi olup, yapıyı bir bütün içinde ele alarak giriş, kolon, duvar gibi öğelere verilen addır. Bu öğeleri temelde; taşıyıcı (kaba yapı) ve tamamlayıcı (ince yapı) olarak ele almak mümkündür.

Tamamlayıcı (ince yapı) içerisinde değerlendirilen ve günümüz mimari yapılarında da sıklıkla karşımıza çıkan binalardaki akustik problemleri ve geçmişte üretilen çözümler bildiri konumuzu oluşturmaktadır.

Binalarda homojen bir ses dağılımının oluşması için ses yutucu elemanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Akustik rezonatör olarak adlandırılan bu elemanlar günümüzde çok farklı tipte üretilmektedir. Ses yutucu olarak kullanılacak elemanların işlevini yerine getirmesi için binaların hacim kitle hesaplarının iyi yapılması gereklidir. Bu ise ileri düzey fizik, matematik, mimarlık ve mühendislik bilgisini gerektiren işlemlerdir.

Anadolu ve Osmanlı mimarisinde genellikle büyük olan yapılarda da akustik problemleri olmuştur. Bu konuda Mimar Sinan döneminde akustik bilimin kullanıldığı, bu konudaki bilgi ve teknolojinin üst düzeyde olduğu bilinmektedir. Mimar Sinan’ın akustik konusuna binayı yapmadan önce çözüm getirdiği açıktır.

Anadolu’da birçok yapıda akustik rezonatör olarak seramik kullanıldığı görülmektedir. Yapılan restorasyonlarda ele geçen bu seramiklerin büyük çoğunluğunun içleri boş küpler, testiler ve künklerden oluşmaktadır. Bu bildiride bunların arasında form olarak daha önce pek rastlanmayan ve 55 Numaralı Tokat Şer’iye Sicil Defterinde bahsi geçen ‘‘şişe seramik’’ olarak adlandırılan rezonatörler ve örneklerinin yer aldığı mimari yapılar ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Seramik Rezonatör, Seramik Şişeler, Mimari Yapı Akustik, Ses Dağılımı, Yankılanma

ANADOLU SERAMİK İDOL MİRASI: TARİHTEN GÜNÜMÜZE SANATSAL DEĞERLER

Hazan Polen AKBULAK ¹

¹ Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Kocaeli / TÜRKİYE

Özet

İnsanlığın yarına dair ön görülerini genişletebilmek adına düne bakması önemlidir. Bu yönüyle seramik, tarihin sınıflandırılmasında önemli bir bulgu olarak kullanılmaktadır. Seramiğin bellek ile grift bir ilişkisi vardır.

Bu bildiri, Anadolu'nun binlerce yıllık seramik idolleri üzerinden Türk Çağdaş Seramik Sanatının etkilerini araştırmayı ve sunmayı amaçlamaktadır. Anadolu'daki eski uygarlıkların seramik idol üretimi üzerine yapılan çalışmaları ve bu eserlerin Sadi Diren, Erdinç Bakla gibi günümüz Türk Çağdaş Seramik Sanatçılarının eserlerine ve bu eserlere olan etkilerine dair örnekler vermektedir.

Bildiri, Anadolu'da keşfedilen ilk seramik idol örneklerini inceleyerek, Anadolu uygarlıklarının seramik idol sanatındaki izlerini takip etmektedir. Bu süreçte, Anadolu'nun tarih boyunca farklı uygarlıkların etkisi altında kalmış olmasının, seramik idol sanatındaki değişim ve gelişmeler üzerinde nasıl önemli bir etkiye sahip olduğu incelemek ve Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde seramik idol sanatının yaşatılması ve geliştirilmesine katkıda bulunan önemli sanatçıların ve ustaların bu etkiyi nasıl kullandıkları incelemek amaçlanmıştır.

Çalışma, Anadolu'nun seramik idol sanatındaki tarih boyunca süregelen zenginliğinin ve sanatsal mirasının Türk Çağdaş Seramik Sanatına var olan etkilerini araştırarak seramik idol formlarının kavramsal ve imgesel durumu üzerinden bir okuma sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Seramik İdol, Erdinç Bakla, Sadi Diren, Seramik Sanatı

**ADİYAMAN MÜZESİ'NDEKİ SIRALTI DEKORLU KAP PARÇALARININ
MOTİF RESTİTÜSYONU**

Öğr. Gör. Hülya AK ¹, Prof. Dr. Halil YOLERİ ²

¹ Adıyaman Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü,
Adıyaman/TÜRKİYE

² Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü,
İzmir/ TÜRKİYE

Özet

Yüzyıllarca farklı medeniyete ev sahipliği yapmış Samsat, askeri ve ticari yollar üzerinde bulunan konumu ve Fırat Nehri'nden geçişin en kolay olduğu yerlerden biri olması sebebiyle tarihsel süreçte önemli bir merkezdir. Adıyaman'a bağlı Samsat ilçesinin eski yerleşim yerinde bulunan devasa Höyük, Atatürk Barajı suları altında kalmadan önce, burada yapılan kazılar sayesinde önemli buluntular ortaya çıkarılmıştır. Buluntuların çok az bir kısmı sağlam, çoğunluğu parçalar halindedir. Çalışmanın amacı, geçmişin izlerinden faydalanarak günümüzü aydınlatacak ipuçlarını araştırmak ve değerlendirmektir. Çalışma kapsamında daha çok kazının üst tabakalarından çıkarılan ve çok çeşitli seramik repertuarına sahip olan Adıyaman Müzesi deposunda bulunan, Samsat Höyüğü buluntuları arasından seçilen sırlı seramikler incelenmiştir. Müze deposunda kasalar içerisinde bekleyen buluntular arasından, özellikle dekor çeşitliliği bakımından zengin olan bu kırık etütlük parçalar incelenerek belgelenmiştir. Bu örnekler arasından şeffaf sır ile sırlanmış, sıraltı dekor tekniğinde yapılmış beş parça örneği, üzerindeki motifler dikkate alınarak seçilmiştir. Örneklerin bünye yapısı incelenerek, bünye, astar ve sır yapıları irdelenmiştir. Bu parçaların üzerindeki motifler vektörel tabanlı grafik tasarım programı olan CorelDRAW'da çizilerek tamamlanmış ve renklendirilmiştir. Bu örnekler katalog haline getirilerek tanımlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Seramik, Dekor, Samsat, Motif, Sıraltı

FINDS OF ANATOLIAN CERAMICS IN THE OTTOMAN FORTRESS OF AZAK

Dr. Irina GUSACH ¹, Assoc. Prof. Dr. Kemal İBRAHİMZEDE ²

¹ Senior Staff Scientist of the Azov History, Archaeology and Palaeontology Museum-Reserve Azov,
Rostov region / RUSSIA

² Ardahan University, Faculty of Humanities and Letters, Art History Department,
Ardahan / TÜRKİYE

Abstract

Archaeological research in the former Ottoman fortress of Azak at the mouth of the Don River, on the territory of the modern city of Azov (Rostov region, southern Russia), brings multiple finds of Anatolian ceramic dishes remnants. They are deposited, studied and exhibited in the Azov Historical, Archaeological and Paleontological Museum-Reserve.

Among the earliest finds are the so-called "Miletus Ware", dating from the XV–XVI centuries, produced in Iznik and other ceramic centers of Anatolia (Milet, Kutakhya, Canakkale, Konya, Pergamon, Diyarbakir).

Iznik painted faience vessels (jugs, vases, bowls, plates, dishes, mugs, etc.) were delivered to the fortress in the late XV – early XVII centuries.

Painted faience coffee cups of Kutakhya and Ottoman clay smoking pipes were extremely popular in XVII–XVIII centuries, indicating that the traditions of coffee drinking and tobacco smoking were upheld in the Turkish military garrison.

The rare finds include the dishes of Istanbul (the products of the pottery workshops of Eyupsultan and Tekfur Palace), Canakkale and other still unknown to us ceramic centers of Anatolia, dating from XVII – mid XVIII centuries.

Keywords: Ottomans, Azak Fortress, Anatolian Ceramics of XV–XVIII Centuries, Iznik and Kutakhya Faience, Eyup Sultan, Tekfur, Canakkale

ÇANAKKALE İLİ YABAN KİLİ (WILD CLAY) ARAŞTIRMALARI

Doç. Dr. İrem PALA ¹

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Çanakkale / TÜRKİYE

Özet

Günümüzde üniversitelerin Güzel Sanatlar Fakülteleri'ndeki seramik eğitimi süreci, atölyeler, kurslar başta olmak üzere piyasada şekillendirilmek üzere satılan paketlenmiş hazır çamurlar, kullanılmaktadır. Geleneksel çömlek üreten bir atölyede ise şekillendirilecek çamur, doğadan çıkartılıp, hazırlanmaktadır. Dolayısı ile geleneksel edinilen bilginin, aktarılabilir olanağı bulunmaktadır. Çağımızın internet aracılığı nedeni ile ortak bir derdi olmakta olan kolay ulaşılabılır hazır bilginin, çabuk unutulması gibi hazır paketlenmiş çamurlar, emeksiz elde edildiği için özellikle öğrencilik sürecinde (geri dönüştürme bilgisi olsa da) çöpe kolaylıkla atılabilmektedir. Piyasaya çark çamuru sağlayan İzmir- Menemen gibi doğal kaynakların tükenmeye başladığı, Kütahya'nın 50 yıl kadar önce geçmişte kullandığı beyaz çamur kaynağı tükendiği için yeni kaynaklardaki karışımları değerlendirdiği bilinmektedir.

Çanakkale seramiklerinin üretildiği geleneksel çamur yataklarına, çeşitli nedenler ile ulaşamamaktadır. Oysaki Çanakkale ilinin de bulunduğu Biga yarımadası seramik üretimi için gerekli hammadde kaynaklarını barındırmaktadır. Bölgede bulunan ilgili fabrikalar bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Bu çalışmada, Çanakkale İl Merkezine yaklaşık 20 Km. uzaklıkta olan Eski Bayramiç yolu olarak bilinen yol üzerindeki üç farklı yerden alınan kil ile üretilen seramikler ve üretim sürecindeki tespitler konu edilmektedir. Edinilen kiler, 30 kg gibi az miktarlar olduğu için maden niteliğinde değildir. Bu çalışma ile amaç bazen kişisel alanlarımızda da olan, sıradan toprak olarak baktığımız yaban çamurunun-kilinin değerlendirilebilirliğini, masamıza bir çanak olarak koyup, günlük ihtiyaç için kullanılabildiğini aktarmaktır. Yaban çamuru ile seramik üretiminin olumsuz ve olumlu yanları ayrıca ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Kil, Yaban Kili, Çanakkale Kili, Geleneksel Çömlekçilik, Çark

ANADOLU MOTİFLERİNDE ÇOCUK İMGESİ

Jale PEKDEMİR¹

¹ Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Programı Doktora Öğrencisi,
Ankara / TÜRKİYE

Özet

Kültürel semboller, buldukları topluma ait inançların ve ritüellerin aktarımı olarak nesiller boyu varlığını korur. Motifler, çağlar boyunca yaşayan toplumların inançları, gelenekleri ve coğrafi-ekonomik olanaklarının sembolleştirilmiş halleridir. Aslında bu, insanoğlunun iz bırakma çabasıdır.

Anadolu motifleri, sanatın pek çok alanında ya yorumlanarak ya da yorumlanmadan kullanılmaktadır.

Motifler, çeşitli anlamlar üstlenmiş olup iletişimsel bir değerle kendini gösterir. Motiflerdeki çocuk imgesini; seramik yüzeylerde, seramik tabak ve çanaklarda fırça dekoru olarak; seramik rölyeflerde kabartma şekillerde; seramik mozaiklerde, seramik heykellerde ve karolarda görmekteyiz.

Çocuk imgesi, genellikle aile birliği, doğurganlık ve toplumsal değerlerle ilişkilendirilen sembolik bir ögedir. Bu motifler, çocukların yaşamın bir parçası olduğunu ve aile hayatının önemini vurgular. Bunlar arasında anne-çocuk motifleri, oyuncaklar, oyun sahneleri, karakterler, masallar, bebekler, aile portreleri, eğitim ve gelecek konuları edinilmiştir. Bu imgeler aracılığıyla masumiyet, saflık, aile, birlik, gelecek, umut, eğitim, eğlence, oyun, toplumsal ve politik temalar gibi mesajlar verilmektedir.

Sanat, çocukların yaşamlarının çeşitli yönlerini ve insan deneyimini ifade etmek için güçlü bir araçtır. Çocuk imgesi de bu ifadeyi derinleştirebilir.

Anahtar kelimeler: Sembol, Anadolu motifleri, Çocuk imgesi, Seramik

FAIENCE DISCOVERED in OTTOMAN FORTS LOCATED in SOUTHWESTERN GEORGIA

Dr. Kakhaber KAMADADZE ¹, Dr. Emzar KAKHIDZE ²

¹ Ajara Cultural Heritage Protection Agency, Batumi / GEORGIA

² Batumi Archaeological Museum Of Ajara Museums, Batumi/ GEORGIA

Abstract

The Ottomans began their thorough penetration into modern southwestern Georgia since the middle of the 16th century. At the initial stage, in 1547 they took away Gonio, the ancient fort close to Batumi. Janissary garrison permanently was stationed at this fort as well as in Tsikhisdziri (since 1762) until 1878, when Ajara became part of Russian Empire.

Among the numerous types of artifacts, faience found in these forts is noteworthy. In region of our interest mainly those products are found which artisans from Iznik and Kutahya, like of other manufacturing centres, imitating from the Chinese "blue-white" porcelain.

According to design features, there are 3 types of Iznik and 4 types of Kutahya are allocated.

First stage of Iznik group with paintings in the style of "Abraham of Kutahya" or "Blue-and-white" appeared in the end of the 15th century; Next group of faience vessels with painting in the style of "The Damascus" are dated by the early half of the 16th century and last are vessels with painting in the style of "The Rhodian" since the middle of the 16th century.

After fall of the Iznik production center at the beginning of 18th century, Kutahya became the new main center for ceramics production in Ottoman Empire. The most popular shapes were small thin-walled bowls, coffee cups and jugs. The majority of the Kutahya ceramics are the fragments of small size coffee cups and jugs.

According to shape and decoration coffee cups can be divided into four type: cobalt blue paint; one color ("monochromic"); two colors ("bichromic") and in many colors ("polychromic").

Key words: Faience, Gonio, Iznik, Kutahya

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK SERAMİĞİ

Prof. Dr. Makbule SARIKAYA ¹

¹ Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Ardahan / TÜRKİYE

Özet

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve Türk milletinin çağı yakalamasını sağlayan Mustafa Kemal Atatürk, bireyi ve toplumu geliştirecek her alanda önemli devrimlere imza atmıştır. Bu devrimlerden biri de çağdaş Türk seramik sanatının temellerinin atılmasıdır. Atatürk döneminde kavramsal ve kurumsal yeniliklerin milli niteliklerle harmanlanmasıyla Türk seramiği yeniden şekillenmiştir. Böylece tarihsel kökleri günümüzden binlerce yıl öncesine dayanan Türk seramiğinin geleneksel nitelikleri korunurken hem sanatçı yetiştirilmesi hem de sanayileştirilmesi sağlanmıştır. Binlerce yıllık tarihi mirası yeniden insanlığa sunacak Gazi Eğitim Enstitüsünde seramik ve çinicilik bölümlerinin kurulması gibi kurumsal ve İsmail Hakkı Oygur, Hakkı İzzet ve Vedat Ar gibi sanatçıların yurt dışında eğitime gönderilmesi gibi sanatçı yetiştirilmesi 1920'li yıllarda başlatılan ilk girişimlerdir. Devamında sanat galerilerinin kurulması, sergi ve atölyelerin açılması, seramik araştırmaları ve kongreler gibi bilimsel faaliyetlerin yapılması ve alana dair yayınlar arttırılmıştır. Böylece Türk kültürünün önemli bir parçası olan seramik ile toplumun duyguları ve sanatsal beğenileri bir yönüyle geçmişle geleceğe taşınabilmiştir.

Seramiğin hammaddesi olan toprağın işlenmesi sanatsal olduğu kadar endüstriyel bir konudur. Bu bağlamda çağdaş Türk seramiğinin ve sanayisinin temeli de Atatürk dönemin atılmıştır. Seramik alanında endüstriyel üretim mirası devralamayan Türkiye Cumhuriyeti, seramik sanat ve sanayisinde ihtiyaç duyulan hammadde, teknik alt yapı, sermaye ve eğitilmiş işgücü sorunlarını çözmeye başlamıştır. Bu yönüyle 1933'de kurulan Sümerbank'ın hammaddesi ülke içinde bulunan ve ülkenin öncelikli ihtiyaçları arasında yer alan maddelerin işlenmesine yönelik kurduğu fabrikaları arasında seramik alanı da bulunmaktadır. Bu dönemde atılan çok yönlü ve sağlam temel üzerine Türk seramik sanatı, eğitimi ve endüstrisi inşa edilebilmiştir.

Anahtar kelimeler: Atatürk, Seramik, Sümerbank, Türk Seramiği

**ANATOLIAN POTTERY OF 16th–17th CENTURIES
IN THE STATE MUSEUM OF ORIENTAL ART**

Dr. Maria KULLANDA ¹

¹ State Museum of Oriental Art, Middle & Near East Department, Moscow / RUSSIA

Abstract

The Moscow State Museum of Oriental Art has a small collection of Ottoman pottery. The collection illustrates different periods of the ceramic making characterized inter alia by the prevalence of different centers of manufacture.

This short paper is dedicated to the earlier (Iznik) part of the museum collection that only consists of 17 items, almost all of which are dishes of various sizes and shapes. These fall into three chronological periods. The first group (1530s–1550s) of the blue-and-turquoise phase includes in particular the tableware of the so-called "Potters' Style"; the second one (1560s–1690s) belongs to the most common "classical" type of Iznik pottery, characterized by polychrome patterns in the famous floral Ottoman style. Finally, several items of the third group belong to the period of the beginning decline of Iznik production.

The author would like to present the Museum collection, and only focus on some details that seem to be important in the attribution of Iznik tableware, for example the design of the reverse side of the dishes.

As a result, we can say that the small collection of the Museum enables one to trace the evolution of ornamentation of Iznik pottery and reflects a certain stage of the history of the production and existence of Anatolian faience. In addition to the decorative design of products and the quality of workmanship, less obvious factors may also be considered in attribution.

Keywords: Collection, Iznik Pottery, Ornamentation, Attribution

GELENEKSEL KIBRIS SERAMİKLERİ VE SERAMİKÇİLİĞİNE BİR BAKIŞ

Öğr. Gör. Mümine ÖZDEMİR AĞ YAĞLI ¹, Doç. Hüseyin ÖZÇELİK ²

¹ Arkin Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi, Sanat Fakültesi, Seramik Bölümü,
Girne / KUZZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

² Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü,
Ankara / TÜRKİYE

Özet

Doğu Akdeniz’de yer alan Kıbrıs adasının, binlerce yıllık tarihine bakıldığında zaman hemen her dönemde seramik eserlerin varlığı yadsınamaz bir şekilde görülmektedir. Adanın her bölgesinde bolca bulunan seramik yapımına uygun kil yatakları, seramikçiliğin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Taş, metal ve ahşaba göre daha kolay şekil alabilen ve ucuz olan kil, özellikle gündelik hayatın pek çok eşyasının seramikten yapılmasına ve her alanda yaygın olarak kullanılmasına sebep olmuştur. Adada dini, etnik ve kültürel farklılıklara bakılmaksızın ada genelinde yerli üretim seramik eşyanın kullanımının yaygın olduğu görülür. Bu ürünler ada genelinde bulunan merkezlerde üretilmiş ve gerek iç piyasaya gerekse ada dışına satılan önemli bir ticari ürün olarak varlık göstermiştir.

Ada genelinde, neredeyse 20. yüzyılın ortalarına kadar en yaygın meslekler arasında yer alan seramik yapımı ve onun ürünleri, günümüzde pek çok sebep nedeniyle azalarak bitme noktasına gelmiş ve adada seramik yapımı farklı bir noktaya evrilmeye başlamıştır.

Bu çalışmada, Ada kültür mirasının en önemli parçalarından olan yerli üretim seramiklerin tesbiti yapıp, gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı koyulacak ve seramik üretim merkezleri ve onların ürünleri genel olarak incelenerek ortaya konacaktır.

Çalışmada doküman analizi ve saha araştırması yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kıbrıs, Seramik, Geleneksel

QƏDİM ƏNƏNƏLƏRİN MÜASİR NÜMUNƏLƏRİ

Dr. Nəsimə ŞÜKÜROVA ¹

¹ Əhməd Bakıxanov adına 1 sayılı Uşaq İncəsənət Məktəbi Təsviri Sənət Şöbəsi, Sumqayıt şəhər,
Hızı Zeynalabdin qəsəbəsi / AZƏRBAYCAN

Xülasə

Qədim tarixə və zəngin bədii ənənələrlə inkişafını davam etdirən Azərbaycan keramika sənətinin bədii-estetik tutumuna görə məişətimizdə, sənayemizdə və cəmiyyətimizdə geniş yer tutması danılmazdır.

Tarix boyu müxtəlif inkişaf mərhələləri keçmiş keramika sənəti XI əsrin II yarısında Azərbaycan ərazisi Böyük Səlcuq dövlətinin tərkibinə daxil olduqdan sonra mədəniyyətin müxtəlif sahələrində olduğu kimi keramika sənəti də özünün intibah dövrünü yaşamağa başlamışdı.

Azərbaycanın bir çox bölgələrində Bakı, Gəncə, Beyləqan, Qəbələ, Şamaxı və s. tapılan, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində qorunan keramika nümunələrinə əsasən Səlcuq dönəmi motivlərini antropomorf və zoomorf təsvirlərə görə qruplaşdırmaq olar. Əsasən atlı, süvari və ovçu rəsmlərindən ibarət olan antropomorf təsvirli qablar azlıq təşkil etsə də öz bədii xüsusiyyətlərinə görə maraq doğurur.

Səlcuq dönəmi keramikası haqqında nəticə olaraq deyə bilərik ki, dövrün düşüncə və yaşam tərzini əks etdirən bu keramika nümunələri özünəməxsus şəkildə inkişaf etmiş və müasir Azərbaycan keramikasında da silinməz izlər buraxmışdır. Səlcuq dönəmində daha çox dulus nümunələri ilə ifadə olunan bu motivlər müasir Azərbaycan keramikasında inkişaf edərək dövrün müasir tendensiyalarına uyğun müxtəlif üslub və xüsusiyyətləri ifadə etməklə sənaye keramikası ilə yanaşı plastik formalar, dərin fəlsəfi kompozisiyalar səviyyəsində özünü biruzə verməkdədir.

Yaradıcılığında Türk dünyasının tarixi və mifologiyasını böyük ustalıqla monumental formalarda ifadə edən Məzahir Avşar, müxtəlif motivlərin təsvirini sənaye keramikası üzərində icra edən Saleh Məmmədov və Afaq Hüseynova, özünəməxsus miniatur üslubu ilə ov, döyüş səhnələrini ustalıqla təsvir edən Ədalət Bayramov və monumental pannolar ustası Səmədağa Cəfərov yaradıcılığı qədim ənənələrin müasir nümunələrini özündə iadə etməkdədir.

Açar sözlər: Keramika, Motiv, Mifologiya, Səlcuq Dönəmi, Ənənə

ANTİK MISIR PASTASI ÇAMURLARININ ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ ve UYGULAMALAR*

Arş. Gör. Nurgül ACIBAL¹, Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜZELGÜN HANGÜN²

¹ Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Cam Bölümü,
Eskişehir / TÜRKİYE

² Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi,
Seramik ve Cam Bölümü, Sakarya / TÜRKİYE

Özet

En yaygın örnekleri Mısır'da görülen, kullanımı MÖ 5000'li yıllara tarihlenen antik Mısır Pastası çamuru, içeriğindeki bakır oksit katkısı ile geleneksel olarak mavi renkte üretilen, kuvars yoğunluklu yapısından dolayı şekillendirilmesi seramik çamuruna göre daha güç olan ve düşük pişirim sıcaklığında kendini sırlayabilen bir çamur türüdür. Günümüzde boncuk üretimi İran'da devam etmekte ve Antik Dönem kalıntılarında Anadolu'da rastlanmaktadır.

Bu araştırmada, yazılı ve görsel kaynaklarda genel olarak boncuk, muska, mühür gibi küçük boyutlu formlarda kullanılan Mısır Pastası çamur şekillendirilme yöntemlerine ek olarak tarihte de örneklerine rastlanan, büyük boyutlu üretilen formlara dair şekillendirme yöntemleri üzerine çalışılmıştır. Özellikle Türkçe kaynaklarda Mısır Pastası çamurunun şekillendirme tekniklerine dair sınırlı kaynak olmasından dolayı, bu araştırmada büyük ölçekli üç boyutlu form şekillendirme teknikleri detaylandırılarak yazılı literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır. Literatürde yer alan ve müzelerde sergilenen Antik Dönem Mısır Pastası örnekleri üzerine yapılan incelemeler ile veriler toplanmıştır. Mısır Pastası üretim teknolojisinin tarihsel süreci araştırılmış ve elde edilen bilgiler ışığında deneysel yeni çamur reçeteleri hazırlanarak olumlu sonuç veren reçeteler ile farklı şekillendirme yöntemleri uygulanmıştır. Çamur reçeteleri, kuru ve yaş mukavemetine, plastiklik özelliğine ve pişirim sonrası bünye yüzeyinin sırlanma özelliklerine göre olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, kuruma aşamasında çiçeklenme yöntemi ile kendi yüzeyini sırlayan önceki üretim örneklerine görece büyük ölçekli üç boyutlu heykeller şekillendirmeye plastiklik, mukavemet ve deformasyon özellikleri açısından uygun Mısır Pastası çamur reçeteleri ve şekillendirme yöntemleri geliştirilmiştir. Antik Çağa ait bu özel çamur türü günümüz seramik teknolojisi bilgisi ile incelenerek yeniden çalışılmış, yazılı kaynak ve uygulamalı örneklerle literatüre katkı sağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Mısır Pastası, Bünye, Çiçeklenme, Heykel, Kuvars

* Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Pınar GÜZELGÜN HANGÜN danışmanlığında 07.04.2023 tarihinde tamamlanan "Antik Mısır Pastası Çamurlarının Üretim Yöntemlerinin Geliştirilmesi ve Form Uygulamaları" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye, 2023).

URARTU SERAMİKLERİNDE SPESİFİK FORMLARIN İNCELENMESİ: VAN URARTU MÜZESİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Nurtaç ÇAKAR¹

¹ Van Yüzüncüyıl Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü,
Van / TÜRKİYE

Özet

Asur yazılı kaynaklarında “Uruatri” olarak geçen ve MÖ 1273 yılında tarih sahnesine çıkan Urartular, batıda Fırat Nehri’nden doğuda İran Azerbaycan’ına, kuzeyde Gökçe Göl ile Aras vadisinden güneyde Toroslar ve Urmiye Gölü’nün güneyine kadar uzanan geniş bir coğrafyaya egemen olmuş ve Yakınoğu’nun en büyük devletlerinden biri olmuştur. Krallığın çekirdek bölgesi bugünkü Van Kalesi ve çevresidir. Bu yüzden Urartu Krallığı’na zaman zaman “Van Krallığı” da denilmektedir. Doğal bir kale görünümünde olan Van büyük bir başkent kurulması ve gelişmesi için tüm koşullara sahipti. Ancak Doğu Anadolu bölgesinde yer alan diğer kentler siyasi ve tarihi olarak bu kadar büyük bir öneme sahip olamamışlardı. Urartu merkezi bir krallık haline geldikten sonra, çanak çömlek yapımında oldukça ustalaştılar. Özellikle kale ve kentlerdeki resmi atölyelerde seri üretimler söz konusu oldu. Urartu Krallığı’nı karakterize eden çanak çömlek gelenekleri dikkate alındığında, "Kırmızı Perdahlı" çanak çömleklerin bu krallığı temsil eden en belirgin malzeme grubu olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, Urartu seramik form anlayışında gelenekselin dışında farklılık gösteren seramik ürünler Van Urartu Müzesi özelinde detaylı olarak araştırılmıştır. Bunun için Van Urartu Müzesinde bulunan bütün seramik ürünler yerinde incelenerek her birinin fotoğrafı çekilmiştir. Müze ziyareti esnasında seramik ürünlere ilişkin detaylı notlar alınmıştır. Tüm bu notlar ve fotoğrafların analiz aşaması devam etmektedir. Analiz süreci tamamlanınca seramik ürünlerin özellikleri belirli kategoriler altında betimlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Müze, Urartu, Seramik, Form

ŞAVŞAT KALESİ KAZISINDA BULUNAN PİTHOSLAR (2007-2018)

Dr. Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN¹, Arş. Gör. Muhammed Enes CANÖZ²

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü,
Van / TÜRKİYE

² Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü,
Ardahan / TÜRKİYE

Özet

Artvin ilinin Şavşat ilçesinde merkeze bağlı Söğütlü mahallesinde, ana yol kenarındaki yüksekçe bir anakaya üzerinde yer alan kalenin kesin olarak ne zaman inşa edildiği bilinmemektedir. Ancak Orta Çağ'da 8. yüzyılın sonlarında Gürcü Bagratlı hanedanının Klarjeti ve çevresinde tarih sahnesine çıkmasıyla birlikte kalenin de kullanıldığı düşünülmektedir. 2007-2018 yılları arasında kazı ve konsevasyon çalışmaları yapılan kalede pek çok mimari mekân tespit edilmiş, bulunan eserlerle birlikte bölgenin tarihsel geçmişi hakkında bir kısım eksik nokta tamamlanmıştır. Kazı çalışmaları boyunca büyük bir kısmı hizmet ve servis birimlerinde yer alan farklı boyutlarda pithoslar bulunmuştur. 4 farklı kiler yapısı, şarap mahzeni, şarap üretim merkezi ve bey konağı bu pithosların tespit edildiği mekânlardır. Bulunduğu mekâna göre boyutları ve hacimleri değişen pithosların en büyüğü Bey Konağı'nın tabanında yer almaktadır. Pithosların tamamı mekânların zemine yerleştirilmiştir. Ayrıca sağlamlığının artması için de etrafına kireç harçlı koruma tabakası oluşturulmuştur. Bu büyük formlu toprak kaplar üzerinde yapılan incelemeler sonucunda yörede üretildiği, bölgede sıkça tercih edilen formun kullanıldığı, Anadolu'nun diğer bölgelerindeki Orta Çağ örnekleri ile uyumluluğu olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, daha önce detaylı bir şekilde incelenmeyen ve yayını bulunmayan pithosların bu bildiri ile literatüre kazandırılması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Şavşat, Kale, Orta Çağ, Pithos

ESKİÇAĞ'DA BİR “ENDÜSTRİYEL” GELİŞME: ÇÖMLEKÇİ ÇARKI

Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALKAN ¹

¹ Ardahan Üniversitesi, İnsanî Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Ardahan / TÜRKİYE

Özet

İnsanlık tarihi boyunca bilinen kil, ihtiyaç sonucunda çanak-çömleğe dönüşme serüveninde çeşitli gelişim aşamalarından geçmiştir. Çanak-çömlek insanoğlunun saklama ve depolamanın yanında pişirmeyi öğrendiği dönemlerden itibaren daha da ön plana çıkmıştır. Başlangıçta elle şekil verilen kil, belirli aşamalardan geçirilerek kurutulmuş ve pişirilmiştir. Zamanla çanak çömleğin yapım teknikleri de gelişmiş, “yavaş dönen çark” ya da “turnet” adı verilen sistemin ardından seri üretimi sağlayan “çömlekçi çarkı” ortaya çıkmıştır. Çömlekçi çarkının ortaya çıkışıyla birlikte insanlık tarihinde pek çok alanda ilerleme kaydedilmiştir.

Çark yapımı çanak-çömleklerin belli bir standarda ulaşması endüstriyel çalışmaların başlangıcı diyebileceğimiz yeniliklere sebep olmuştur. Seri üretimle birlikte keramiğin (seramik) hamur ve pişirme gibi aşamalarında bir standarda ulaşılmıştır. Keramik imalatında kazanılan hız, insan gücüne olan ihtiyacı doğurmuş bu da yeni meslek gruplarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kentleşme süreciyle senkronize devam eden çark kullanımı, çanak-çömleğin ticaretin aranan belirgin mal grupları arasına girmesini sağlamıştır.

Bu çalışmada çömlekçi çarkının bulunması sonucunda meydana gelen ekonomik, sosyal ve siyasi hayata olan etkileri değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Çanak-Çömlek, Çömlekçi Çarkı, Keramik

DOĞUM YAŞAM OLGUSUNUN FİGÜRATİF SERAMİKLERE YANSIMASI

Rabia EKİNCİ ¹, Prof. Dr. Candan TERVİEL ²

¹ Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara / TÜRKİYE

² Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Bilim Dalı, Ankara / TÜRKİYE

Özet

Sanatta işlenen konular kavramsal ve nesnel olan yapıya göre şekillenebilir. Bu konular benlikte olduğu kadar sanatla kurulan bağın açısını da yönlendirir. Seramik sanatı çağlar boyunca her türlü konuya dair çok çeşitli örneklerle doludur. Diğer plastik sanatlardan farklı olarak seramik sanatının insan hayatına girişi ile birlikte insana dair her duruma değinmesinin yanı sıra geçmişten günümüze bir bağ ile doğum ve yaşam arasında köklü bir ilişki kurulabilmiştir. Anadolu da çağlar boyunca günümüze kadar birçok kadın ve çocuk figürleri ile bilinmekte olan eserler çağdaş seramik sanatının da ana yapı taşlarını oluşturmuştur. Bununla beraber anne karnındaki bir bebeğin yolculuğu, döngü ve göç olgusu ile de ilişkilendirilebilir. Bu çalışma, embriyodan insana geçen sürecin bir göç olgusu ile bir bebeğin göbek bağının doğumundan ölümüne kadar uzantısını estetik, felsefi ve sosyolojik açıdan irdelemeye yöneliktir. Genellikle doğum, gelişim, yaşam, ölüm, göç, yolculuk ve bağ ile birbirlerini tamamlayıcı bu tür güçlü kavramları bir noktada buluşturmak göç ilişkisini, insanları kendi iç dünyasına yönlendirirken aynı zamanda içten dışa bir eyleme de dönüştürür. Ayrıca bir bebeğin anne karnında uzanan kordonu ile kendi zihninde ve yaşamında sıkışmışlık hissini aksine kendine ait bir alan oluşturma isteği ve bulunduğu ortamın dışardakilerde ortaya çıkardığı duyguları da içermektedir. Bu yolculuğun yanı sıra insanlık tarihi boyunca süre gelen göçlerle birlikte her eserde kendi çağının izini taşıyarak zamanlar arasında yolculuk etmesini mümkün kılabilir. Bu çalışma temel olarak insanın varoluş yolculuğunda gerçekleştirdiği biyolojik göç kadar tarihsel ve sosyolojik bir gerçeklik olan göçlerle ilişkili olan sanata dair bir araştırmadır.

Anahtar kelimeler: Seramik Sanatı, Çağdaş Sanat, Doğum, Göç

KUBADABAD ÇİNİLERİ HAYVAN FİGÜRLERİNİN STİLİZASYON ELEŞTİRİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Selim ÇINAR¹

¹ Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü,
Konya/ TÜRKİYE

Özet

Anadolu coğrafyası insanlık tarihi boyunca farklı kültürlerle sahip birçok toplum için anayurt olmuştur. Toplumlar birbirinden farklı olsa da sanat yoluyla benzer biçimler, yakın alt metinler ve yaklaşımlar geliştirmişlerdir. Anadolu'nun kültür çeşitliliği sanatsal anlamda hazinesini çok değerli hale getirmiştir. Günlük ihtiyaçların yanı sıra sanatsal ve inançsal güdüler yoluyla Anadolu insanı özgün biçimler, teknikler ve anlatım dili geliştirmiştir. Bu durumun en önemli örnekleri arasında Kubadabad Sarayı duvar çinileri yer almaktadır.

Güçlü bir yönetim sistemine sahip Selçuklu Medeniyeti sanata da değer veren bir anlayışa sahiptir. Anadolu Selçuklu Devleti sahip olduğu değerler ile Anadolu coğrafyasının öncesinde sahip olduğu değerleri sentezleyerek sanat alanında dikkat çeken eserlere hayat vermişlerdir. Özellikle seramik ve çini eserler biçim, renk ve teknik bakımlardan mükemmellik seviyesine sahiptir. Anadolu Selçuklu Devleti Anadolu'da çini eserleri kullanan ilk medeniyettir. Bu noktada Kubadabad Sarayı çinileri öne çıkmaktadır.

Çini karolar Kubadabad Sarayı'nın iç duvarları için tasarlanmıştır. Bir bütünü oluşturan kare, dikdörtgen, sekiz köşeli yıldız ve haç biçimlerinden oluşmaktadırlar. Çinilerde sıraltı boyama ve lüster tekniği dikkat çekmekle birlikte figür stilizasyonu ve zenginliği öne çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında Kubadabad çinileri görsel ve teorik olarak araştırılmış olup, kültürel ve tarihsel bağları incelenmiştir. Çinilerde ki hayvan figürleri belirlenerek stil özellikleri saptanmıştır. Araştırma sonucunda hayvan figürlerinin çini karolar üzerine aktarılırken geçirdikleri stilizasyon süreci tasarım ve sanat açısından değerlendirilmiş ve çağdaş seramik sanatına sağlanabilecek katkılar vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, çini, Hayvan Figürü, Selçuklu, Kubadabad Sarayı

HATAY ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDEN BİR GRUP ASTARTE FİĞÜRİNİ

Semra GÜL ¹

¹ Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi,
Erzurum/ TÜRKİYE

Özet

Çalışmanın konusunu Hatay Arkeoloji Müzesi'nde korunan ve çeşitli yollarla (satın alma ve hibe) müzeye kazandırılmış olan bir grup Astarte figürini oluşturmaktadır. Hatay, binlerce yıllık tarihi geçmişiyle Türkiye'nin en önemli eski yerleşim yerlerinden biridir. İlk kazıların 1900'lü yıllarda başladığı bölge, son yıllarda oldukça dikkat çekmektedir. Özellikle 6 Şubat 2023'te yaşadığımız deprem felaketinde büyük hasar alan Hatay, kültür varlıklarının korunmasının ve eserlerin literatüre kazandırılmasının da ne derece önemli olduğunu bir kez daha hatırlatmıştır. Ayakta durur vaziyette, cepheden gösterilmiş, çıplak ya da giyinik durumda, her iki eliyle göğüslerini kavrar durumda, kalıp tekniği kullanılarak yapılmış, yüksek kabartma şeklindeki kadın betimlemelerinden oluşan Astarte figürinleri; üretim, teknik, tipolojik ve ikonografik olarak incelenerek, benzerleriyle karşılaştırılıp tarihlendirilmiştir. Astarte figürinleri; Mezopotamya, Suriye, Filistin çevresinde görülen örneklerle benzerlik göstermektedir. Çalışma kapsamında incelenen figürinler bölgenin bu konudaki açığı gidermesi ve çevre bölgelerle olan etkileşiminin açığa çıkarılması açısından da oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hatay, Terrakotta, Pişmiş Toprak, Figürin, Astarte

TRALLEİS GÜNEY NEKROPOLÜ'NDEN UNGUENTARIUMLAR

Arş. Gör. Dr. Sinem COŞKUN ¹, Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU ²

¹ Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,
Ardahan / TÜRKİYE

² Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,
Erzurum / TÜRKİYE

Özet

Tralleis kenti, Aydın ilinin kuzeyinde, Messogis (Kestane) Dağları'nın güney yamacında yer alan yüksek bir plato üzerinde kurulmuştur. Kent, yamacına kurulduğu dağların korumasında, hâkim bulunduğu güneyindeki verimli Menderes Ovası sayesinde ve Büyük Menderes Nehri'nin kuzeyi boyunca devam eden Ephesos, Magnesia ad Meandrum, Nysa, Aphrodisias ve Laodikeia kentleri ana yolu üzerinde bir kavşak noktasında olmasından dolayı hızlı bir gelişim göstermiştir. Antik dönemin görkemli Tralleis kentinin kalıntıları bugün modern Aydın'ın altındadır. Bundan dolayı kentin güneyindeki nekropol alanında Aydın Arkeoloji Müzesi tarafından inşa faaliyetleri ve kaçak kazılar gibi çeşitli nedenlerle açığa çıkarılan mezarlarda pek çok kurtarma kazısı gerçekleştirilmektedir. Bu mezarlardan ele geçen unguentariumlar çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Eserler tipolojilerine göre gruplandırılarak, hamur ve astar özellikleri incelenerek, benzer örnekler yardımıyla karşılaştırılarak tarihlendirilmiştir. MÖ 2. yüzyılın 2. yarısından MS 2. yüzyıl başlarına kadar tarihlendirilen unguentariumların çoğunun form, kil ve astar özellikleri açısından Batı Anadolu ve yakın çevresinde görülen örneklerle benzerlik içinde olduğu ve Tralleis Güney Nekropolü mezarlarına ağırlıklı olarak MS 1. yüzyıl civarında bırakıldıkları sonucu açığa çıkarılmıştır.

Anahtar kelimeler: Tralleis, Seramik, Unguentarium, Roma Dönemi

TÜRK KÜLTÜRÜNDE “EJDER” İN KÖKENİ ve SERAMİKLERE YANSIMASI

Dr. Öğr. Üyesi Suat VURAL ¹

¹ Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Ardahan/TÜRKİYE

Özet

Kuzeybatı Çin'in bu günkü Henan, Şansi, Şensi ve kısmen de Gansu Eyaletlerinde yaşamış hayvancı ve ziraatçı Neolitik Yangshao Kültürü (M.Ö. 5000-3000) ile kuzeydoğusundaki Hongshan Kültürü (MÖ.4500-3000), daha güney bölgelerindeki ziraatçı kültürlerden farklı olarak Türkistan kültür çevrelerinin özelliklerini yansıtır.

Yangshao kültür çevresinde daha sonra kurulan ve Çin'in en eski hanedanı olarak bilinen Hsiaların (MÖ.2200-1600) hakimiyet anlayışları ile sosyo kültürel yapılarına dair birtakım destan, söylene ve inanç unsurları, eski Çin belgelerine konu olmuştur. Bu belgeler, tarihin en eski yazılı kaynakları arasındadır.

Hsiaları yıkarak devleti ele geçiren Şanglar (MÖ.1600-1050) da aynı devlet anlayışını ve yönetim karakterini 550 yıl boyunca devam ettirmişlerdir.

Şanglara son veren Chou/Çu'lar (MÖ.1050-221) ise Doğu Asya'dan Orta Avrupa ve Kuzey Afrika'ya kadar etkili olan yüksek bir kültürün kurucuları olmuştur.

Chou'ların zayıflayıp, kendi aralarında önce ikiye, sonra da yediye bölünmeleri fırsatını değerlendiren Çin Beyliği, MÖ.221'de devleti ele geçirmiş, böylece tarihte ilk Çin Devleti kurulmuştur. Bu devletin güçlenerek geniş bir alana yayılması, o coğrafyanın Çin adıyla anılmasına sebep olmuştur.

Çin Beyliği'nin, MÖ.221'de ele geçirdiği Chou Devleti ile onların ataları olan Şang ve Hsia Devletleri, Tibetlilerin atalarını da içinde barındıran Proto/Ön Türklerdi. Bir başka deyişle Hunların ataları idi. Çin Kabilesi de Chouların tebası idi. O sebeple Chou kültürü, sadece Hunlarda değil aynı zamanda coğrafi ve kültürel varisleri durumundaki Çinlilerde de devam etti.

Neolitik dönemden itibaren Kuzey Çin'de görülmekle beraber eski dünyada, çeşitli bilim ve kültür öğeleri içerisinde yer alan ejder unsuru kadim Türkçedeki “luu” adıyla Ön Türk kültürüne dayanmaktadır. Türk düşünce sistematğinde kâinatı evirerek döngüyü sağlayan itici kuvveti oluşturması sebebiyle de “Eviren/Evren” şeklinde adlandırılmıştır.

Bu bildiride Ejder unsurunun kökeni, başka varlıklar şeklinde belirişi ve çeşitli dönemlerde seramiklere yansımaları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ejder, Luu, Köklü, Yangshao, Hongshan

XVI. YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİNDE RENKLİ ASTAR KULLANILAN İZNİK ÇİNİ ÖRNEKLERİ

Öğr. Gör. Tuba MARMARA ¹

¹ Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Seramik Cam Bölümü,
Sakarya /TÜRKİYE

Özet

Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla birlikte, o döneme kadar hüküm süren Selçuklu siyasi ve kültürel merkezi olan Konya önemini yitirmiş, Osmanlı başkenti Bursa'ya taşınmıştır. Böylelikle Selçuklu çini merkezi olarak ün kazanmış olan Konya, yerini Bursa yakınlarındaki İznik'e bırakmıştır. Bu kültürel transfer, İznik üretimlerine Selçuklu çini üretim tekniklerinden pek çok teknik miras bırakmış olsada, Osmanlı çiniciliği kendi getirdiği yenilikler ve farklı üretim teknikleriyle de döneme İznik üretimleriyle damgasını vurmuştur.

Osmanlı dönemi çini üretimlerinde, özellikle erken dönem çinilerinde farklı tür ve çeşitlilikte bezeme tekniklerinin kullanılmış olduğu bilinmektedir. Ancak, klasik dönem üretimlerinde yaygın olarak sıraltı tekniği kullanılmıştır. Bununla birlikte 1550'li yıllarda kırmızı astar tekniğinin yaygınlaşmasıyla İznik'te ustalar çinilerin hem zemin hem de bezemelerinde renkli astar (slip) tekniğini kullanmaya başlamışlardır. Karakteristik ve çoğunlukla natüralist üslupta bezenmiş olan bu örnekler, yaklaşık otuz yıl boyunca üretilmiş ancak bu kısa süren zaman diliminde bile üstün nitelikte örnekler vermişlerdir.

Arkeolojik kazılarda gün yüzüne çıkan ve bugün pek çok müzede sergilenen bu örneklerin sıraltı tekniğiyle üretilen örneklere nazaran bilinirliği çok daha azdır. Renkli astarlı İznik çini örneklerinin sayıları az olmasına karşın; teknik, estetik özellikleri ve desen kurgularıyla aynı dönemde üretilen İznik çinilerinden farklılaşan bir grup olarak değerlendirilebilir. Söz konusu örnekleri gündeme getirmek ve bilinirliğini sağlamak bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmada; yapılacak literatür taramasının ardından çinide kullanılan dekor teknikleri ve özellikle renkli astar tekniği hakkında bilgi verilecek, müzelerde yer alan örneklerin ve arkeolojik kazılarda bulunan parçaların görselleri de bu araştırmada yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Renkli Astar, Astar Dekor, İznik, Çini

НЕКОТОРЫЕ ОБРАЗЦЫ ТУРЕЦКОЙ КЕРАМИКИ В СОБРАНИИ РОССИЙСКОГО ЭТНОГРАФИЧЕСКОГО МУЗЕЯ

Vladimir A. Dmitriev D.Sc.¹, Assoc. Prof. Dr. Kemal İBRAHİMZADE ²

¹ The Russian Museum of Ethnography, St. Petersburg / RUSSIA

² Ardahan University, Faculty of Humanities and Letters, Art History Department,
Ardahan / TÜRKİYE

Абстракт

В собрании Российского этнографического музея находится кофейный керамический набор из 18 предметов (коллекция 2055).

В 1910 г. эта коллекция была передана в Этнографический отдел Русского музея императора Александра III августейшим управляющим Русского музея Великим князем Георгием Михайловичем.

Георгий Михайлович Романов был двоюродным дядей российского императора Николая II, генерал-адъютаном, в годы I Мировой войны был задействован в военных операциях Кавказской армии. По основным увлечениям художник и коллекционер, с 1895 по 1918 был управляющим Русским музеем, который был последним крупным проектом музеев в императорской России, Был известным нумизматом, а также собирателем коллекций по культуре народов Востока, передал в Русский музей 4761 предмет, из них 93 предмета являлись предметами этнографии Кавказа и Ближнего Востока.

В настоящее время отмеченная коллекция включает несколько кофейных чашек с блюдцами, подносик для чашек, две перчатки и два подсвечника, набор явно не полон и является частью утраченного более многочисленного столового набора.

Очевидно, предметы набора являются типичным комплексом изделий одной из мастерских, работавших на рынок высших слоев среднего класса ближневосточного города и на потребу европейских путешественников. Многие предметы коллекции имеют явную стилизацию изделия в «восточном стиле» с присутствием «османских» стилизованных признаков. Предполагаем, что изделие – константинопольской работы, что совпадает с данными в документации музея.

Ключевые слова: Российский этнографический музей, турецкая керамика

ТРАДИЦИОННОЕ И СОВРЕМЕННОЕ ГОНЧАРНОЕ ИСКУССТВО УЗБЕКИСТАНА

Dr. Ахмедов Жасурбек ЗОКИРЖОНОВИЧ ¹

¹ Заведующий кафедрой “Музееведение” Национальный институт художеств и дизайн имени Камалиддина Бехзода, доктор философии по истории (PhD), доцент. Ташкент / УЗБЕКИСТАН

Абстракт

Богата и разнообразна керамика Узбекистана. Исторически здесь сложилось несколько школ гончарного ремесла, каждая из которых по-своему оригинальна и неповторима. С течением веков отчетливо определились и получили известность центры ремесла: Самарканд, Гиждуван, Риштан, Шахрисабз, Ташкент, Хорезм. В последнее время обратили на себя внимание работы мастеров из Денау, Гурумсарая и Каракалпакии. Каждый центр керамики также имеет свой неповторимый орнаментальный почерк. Изделия их до того самобытны, что даже непрофессионал, единожды сравнив изделия, уже никогда не спутает ни одну из школ. Риштан - один из самых знаменитых и древних центров глазурованной керамики в Узбекистане. В конце девятнадцатого столетия и в самом начале двадцатого столетия практически все население составляли гончары. Все гончарные центры Ферганской долины с древних времен испытали влияние риштанской керамики. Это можно объяснить наличием в данном районе особенного сорта гончарной глины, пригодной для изготовления всевозможных изделий. Восхитительная красновато-желтая глина залегает практически на всей территории Риштана на глубине 1-1,5 м. Отменное качество глины позволяет привлекать к ее производству местных мастеров, не смешивая ее с другими видами грунта, в чем различие от гончаров других районов Узбекистана. Ярким своеобразием колорита и орнаментального декора отличается керамика Гиждувана, районного центра близ Бухары. Истоки зарождения здесь гончарного промысла уходят своими корнями в глубь столетий, однако самые ранние из сохранившихся образцов гиждуванской керамики относятся лишь к XVIII в. Столетиями Гиждуван снабжал керамикой почти всю Бухарскую область, сюда приезжали учиться гончарному делу мастера из Шахрисабза и Самарканда, Хивы и Ургенча.

Ключевые слова: Гончарное искусство Узбекистана, керамика, Риштан, Гиждуван